

PROF. DR. FERİT H. SAYMEN — DR. HALİD KEMAL ELBİR — M. KEMAL
OĞUZMAN :

MEDENİ HUKUK PRATİK ÇALIŞMALARI—I.
BORÇLAR HUKUKU: İstanbul Hak Kitabevi İstanbul 1953.
(Or. Prof. E. Mardin'in önsözü XVI. + 292 sh. 750 krş.)

Büyük bir gayret ve bir ilmi himmetle Hukuk kütüphanemizi tezyin eden eserleri birbiri arkasından talebelerine ve çok daha geniş olan hukukçular çevrelerine sunan Prof. Dr. F. H. Saymen ve değerli çalışma arkadaşları Dr. H. K. Elbir ve M. K. Oğuzman ile birlikte yeni bir eser neşretmişlerdir: **Medeni Hukuk pratik çalışmaları I Borçlar Hukuku.**

Bu gün Hukuk Fakülteleri öğretim ve imtihan yönetmelikleri ile Siyasal Bilgiler Fakültesinin eski ve yeni lisans ve imtihan yönetmelikleri talebeleri pratik kurlara devama ve vazifeler yapmağa mecbur tutmaktadır. Batı üniversitelerinde tarihi bir hayli eski olan bu usulün Fakültelerimiz tarafından kabulünden en feyizli neticelerin alınması için talebenin elinde onu çalışmalarında aydınlatacak tam bir klavuza ihtiyaç vardı. Prof. Hırş tarafından neşredilmiş olan çok değerli (Pratik hukukta metod, 2. bası Ankara, 1948) ve Fakültemiz Dergisinde (cilt III sayı 1-2, sh. 288 - 325; sayı 3-4, sah. 314 - 337; cilt IV, sayı 1-4, sh. 453-469) muhterem Kemal Galip Balkar tarafından H. Mazeaud'den çevrilen (Çalışma umumî usulleri) adlı kıymetli eserlerin yanında talebeyi doğrudan doruya (imtihana ve hayata hazırlamak üzere ve kabil olduğu kadar Borçlar Hukuku Sahasında kalarak mesele hal ve karar tahlil etmeğe alıştırmak gayesi) güden bir esere büyük ihtiyaç vardı. Prof. Saymen ve iki arkadaşının himmetine borçlu olduğumuz eser bu ihtiyacı karşılayan pek değerli bir çalışma âleti teşkil ediyor. Eser'e pek değerli bir Önsöz yazan muhterem üstad Ord. Prof. Ebul'ula Mardin'in işaretlerine göre bu eserin mevzuu bakımından tarihimizde bazı misallere rastlandığı anlaşılıyor. Mardin'e göre ecdadımızın her sene açılan ve neticesinde ders hocaları seçilen İSTANBUL RUUSU İMTİHANLARI'ni müteakip böyle eserler tefvin edegeldiklerini görürüz ki bunlar halen matbu ve gayrı matbu olarak kütüphanelerde bulunmaktadır. Ruus imtihanlarında ekseriya (Mutavvel) adlı Telhis şerhinden alınan ibareler üzerinde en büyük âlimlerimiz tarafından tertip olunan suallerle hal şekillerini bu kitaplar ihtiva eder... Bu kitabın maani, beyan, bedi' ilimlerine müteallik kaideleri için büyük şairlerin kasidelerinden alınan misalleri (şevahidi) tetkik ve tahlil eden şerhler de tedvin olunmuştur ki bunların içinde en güzel ve kuvvetlisi Hacı Zihni Efendi merhumun **Elkavlülceyyit** adlı meşhur eseridir..). Ord.

Prof. A. F. Başgil'in İstanbul Hukuk Fakültesi Dekanlığı sırasında yayımlanmağa başlanmış olan (Hukuk Birincileri) adlı seri eser de bir dereceye kadar aynı mahiyeti taşır.

Fakat hiç şüphe yok ki Prof. Seymen ve arkadaşlarının eseri bu konuda son zamanlarda çıkan en tam ve mevsuk eserdir.

Eser, dört büyük kısma ayrılmıştır: Kısım I: Kaynaklar ve çalışma metodları, Kısım II: Meseleler, Kısım III: İçtihatlar, Kısım IV: İmtihan sualleri.

Kaynaklar ve çalışma metodlarına ayrılan I. kısım'da gayeyi belirten GİRİŞ kısmından sonra UMUMÎ MALZEME'nin takdim edildiğini görüyoruz. Burada sırasile MEVZUAT KAYNAKLARI, İÇTİHAT KAYNAKLARI, Nazariyat kaynakları ve çalışma metodu incelenmiştir.

Mevzuat kaynakları bahsinde bir tasnif yapılmış, Umumî kaynaklar ile Medenî hukuka has olan kaynaklar tefrik edilmiştir. Umumî kaynaklar bölümünde de resmî kaynaklar ile hususî kaynaklar birbirinden ayrılmıştır. Resmî kaynaklar olarak Resmî Gazete, Tutanak Dergisi, Kanunlar Dergisi, **Düstur** gösterilmiştir. Bu kaynakların her biri hakkında etraflı bilgi verildiği gibi bu kaynakların bir çok bakımlardan tenkit ve tahlili de yapılmıştır. (Misal olmak üzere bak. Resmî Gazete için sh. 6 - 11). Keza bu kaynakların nasıl kullanılacağı da gereken yerde ve misalleri ile gösterilmiştir. (Misal olmak üzere bakınız sh. 11 - 13 de Tutanaklar dergisi) **Hususî Kaynaklar** arasında **T. C. Sicilli Kavanini, Kanunlarımız, Tek Metin Kanunlarımız, Hukuk Metinleri** (Dr. O. Arsalin yayımladığı), **Yürürlükteki Tüzüklerimiz** (H. H. Berksun - E. Güven - N. Demirkaya - E. Amaç) **Türk Hukuk mevzuatı rehberi** (Lutfik Kuyumcıyan İstanbul 1933), **Cumhuriyet kanunları: Umumî ve hususî fihrist** (Yusuf Cemal İstanbul 1934), **Hangi kanunlar ve maddeler yürürlükten kaldırılmıştır** (Refet Aksoy, İstanbul 1946), **Cumhuriyet kanunları rehber** (Fasih Hüseyin Güven, İstanbul 1943, 2. basım İstanbul 1950), **Kanun Arama kılavuzu** (A. Şükrü Alptekin - M. H. Özerdim, İstanbul 1937), **Cumhuriyet yasaları kılavuzu** (A. Şükrü Alptekin - M. Hüsnü Özerdem), **Mer'î ve mülga kanunlar** (O. N. Adal - İ. Örs İstanbul 1937), **Kanun, tüzük, yönetmelik, yorumlar ve kararlara ait genel tahlilî fihrist**, (Ankara 1946), **Ana kanunlar rehberi** (Fuad Beştaş İstanbul 1944), **Kanunların kolaylıkla bulunması için rehber** (Dahiliye Vekâleti İstanbul 1933 alfabetik), **Ek, tadil, zeyil ve ilâveleri ile Cumhuriyet mevzuat ve külliyatını bulma rehberi** (Cahit Culha, Afyon 1952).

Medenî hukuka hâs olan kaynaklar bahsinde sayın müellifler Medenî Kanun ve Borçlar Kanununun yalnız metinlerini olduğu gibi basan bir çok basımları almamışlardır. Mahkeme içtihatlarını ihtiva eden metinleri ise içtihatlar kısmına almışlar, yalnız notlu MK. ve BK. basımlarını zikretmişlerdir :

Sabri Şakir (Ansay), Haşiyeli Borçlar Kanunu, İstanbul 1926 (eski harflerle).

Mehmet Kâmil (Samsun), Rehberli Türk Kanunu Medenisi, 2. bası İstanbul 1931.

Üniversite Kitapevi; Türk Kanunu Medenisi ve Borçlar Kanunu, 1. bası. İstanbul 1938.

Kemal H. Selek, Türk Kanunu Medenisi ve Borçlar Kanunu 1. basım 1948, 2. b. İstanbul 1952. (Üniversite Kitapevi metninin 5. basımı. İçtihat Birleştirme kararlarını da ihtiva eder).

DR. Ferit H. Saymen, Notlu Türk Kanunu Medenisi ve Borçlar Kanunu ile Tatbikat Kanunu ve alâkalı diğer kanunlar, nizamname, v.s. İstanbul 1946.

Dr. Ferit H. Saymen, Notlu - Sistematik Türk Kanunu Medenisi ve Borçlar Kanununu ile alâkalı diğer mevzuat ve tevhidi içtihat kararları, Yenilenmiş ikinci bası, İstanbul 1952. (İlâve edelim ki bu pek faydalı eserin üçüncü basımı da yayımlanmış bulunuyor).

İÇTİHAT KAYNAKLARI :

Sayın müellifler bu bahiste mahkeme kararlarının ehemmiyetini üç noktada kısaca izah ediyorlar: bu kararlar umumî ve kısa kanunun metnlerinin kazaî tefsiri, terfileri not usulüne bağlı Hakimleri ikna için tarafların sık sık başvurduğu bir kaynak, hukuk hayatının ifadesi olarak mühim bir mehzadır.

İçtihat kaynakları iki kısma ayrılmıştır: İçtihat külliyyatı, içtihat eserleri. Bunları kısaca iktibas ediyoruz :

İçtihat Külliyyatı :

1. **Prof. Ferit H. Saymen — Doçent Sahir Erman — Doçent Halid. K. Elbir :**

TÜRK İÇTİHATLAR KÜLLİYATI. Bu çok mühim eserin yalnız 1950 ciltleri zikredilmiştir. Şimdi Beş cilt yükselmiştir, seri devam etmektedir. Gayet ciddi ve güzel tasnife tabi tutulmuştur.

2. **Adalet Bakanlığı, Temyiz kararları :**

a) **Temyiz kararları (Tevhidi içtihat)**, 1930 - 1934, İstanbul 1935. Hukuk, Ticaret, usul icra ve iflas ceza kararlarını ihtiva eder.

b) **Temyiz kararları (Hukuk Heyeti umumiyesi)**, 1930 - 1934 İstanbul 1935.

c) **Temyiz kararları.** 1935 yılındanberi Hukuk ve cezaya ait iki cilt neşredildiği gibi aynı kararlar Adliye dergisinde de ilâve olarak yayımlanıyor.

d) **İçtihadı Birleştirme kararları.**, Hukuk kısmı 1930 - 1947. Ankara.

3. **Hüsamettin Bengü:** Temyiz tevhidi içtihat kararları, Hukuk ve ceza, Birinci kitap 1929 - 1944, İstanbul 1945.

4. **Hüsamettin Bengü:** Yargıtay İçtihadı birleştirme genel kurulu ve yargıtay genel kurulu kararları (Hukuk ve ceza 2. cı kitap) Balıkesir 1946.
5. **Nuri Hacıhabiboğlu:** İçtihat Birleştirme Kararları. Ankara. 1948.
6. **Sezâi Yılmazalp:** Yargıtay İçtihat Birleştirme genel kurulu kararları özeti, Ankara 1945.
7. **Recep Köprülü:** Yargıtay Hukuk kısmı Ankara 1946. (1944 - 945 hukuk kararları).
8. **Naim Tezmen:** Yargıtay Tevhidi içtihat kararları 1948 - 951. İstanbul 1951. (Uyuşmazlık, Danıştay, Yüksek Hakem kararları özetleri de vardır).
9. **Naim Tezmen:** Yargıtay Kararları Yıllığı, 1949, İstanbul 1951.
10. **N. Volkan — N. Arvas:** Yargıtay genel kurul ve tevhidi içtihat kararları İstanbul 1951.
11. **N. Volkan — N. Arvas:** Temyiz Kararlarına göre kanunlarımızın tatbiki (Hukuk - Ceza) İstanbul 1952.
12. **M. Arer:** Yargıtay Tevhidi içtihat, genel kurul ve daire kararları, birinci kitap Hukuk kısmı (1930 - 1950), İstanbul 1951.
13. **Vehbi Tetik:** Medenî kanuna ait temyiz kararları 1926 — 1940 Ankara 1940.
14. **Vehbi Tetik:** Borçlar Kanuna ait temyiz kararları 1926 — 1940 Ankara 1940.
15. **Fuat Sedat:** Haşiyeli Temyiz mahkemesi mukarreratı c. I: Hukuk
16. **F. S. Paçaloğlu:** Haşiyeli temyiz mahkemesi tevhidi içtihat kararları 3. cilt (1932 - 1939).
17. **Ekrem Korkut:** Tatbikatten misaller, c. I - II İstanbul 1941 - 942.
18. **M. Reşit Belgesay:** Mahkeme içtihatları I - II İstanbul 1938 - 1939. ve icra c. II Kanunu medeni, borçlar tatbikat k. İstanbul 1934.
19. **Sebati Yalçın,** Yargıtay Emsal kararları Ankara 1952.

İçtihat Eserleri: Bu başlık altında Medenî kanunun muayen alanlarına hasredilen eserler toplanmıştır. Burada **Kömürcüoğlu — Ergüney'in** Şahıs - Aile - Miras hukuku Ankara 1951 adlı eseri ile **Hamid Özdemir** Gayrimenkul davalarında uygulanan ve yaşayan hükümler İstanbul 1949. **Fevzi Özın,** Gayrimenkul hükümleri ve tatbikatı Ankara 1952, **Tuğsavul Özoguz:** Emsal içtihatlar (4. cü Huk.) 1949, **C. A. Gücün'ün** Nazarı ve amelî hukuk davaları I — III 1945, 1946, 1951. Yer almıştır.

III — İçtihatlı ve Notlu Kanunlar: Burada ancak beş eser yer almıştır: **H. Sungur,** Türk kanunu medenisi Ankara 1941. **Aynı müellifin** Borçlar kanunu ve tatbikatı İstanbul 1943, **K. Tepeci:** Notlu ve izahlı Türk Kanunu Medenisi I, II, III Ankara 1946, 1952. **Aynı müellif** Notlu ve İzahlı Borçlar Kanunu Ankara 1946, 2. bası. 1954. Nihayet **Mehmet Altner,** Notlu Türk Medeni Kanunu ilgili iki kanun bir nizamname. İstanbul 1946.

IV. — Federal Mahkeme Kararları :

Bu kararların ilmî mahiyeti ve kıymeti büyüktür. Tercümelerini ihtiya eden kitap ve dergilerin müelliflerce gösterilmesi pek yerinde olmuştur :

1. **Mahkeme Kararları:** C. 1. İstanbul 1933 (İstanbul Barosu).
2. **Federal Mahkeme Kararları:** (Esat Arsebük) Ankara 1936 (Adliye Ceridesi 1935 - 936 sayılarında çıkan kararlardır).
3. **Adalet Dergisi İlâveleri:** 1944 - 1947.
4. **E. Thilo — F. H. Saymen:** İsviçre Federal mahkemesi içtihatları (İstanbul Huk. Fak. Mecm. C. II - IV ve ayrı broşür halinde).
5. **Oftinger (H. K. Elbir):** Federal Mahkeme Medeni Hukuka ait içtihatları İstanbul 1951 (İst. Bar. Derg. ve ayrı bası). **Dauppen** ve **Weiss**'den yapılan münferit tercümele de zikredilmiştir.

V. — **Yardımcı Eserler** kısmında Medenî Huk. ve Borç. H. ile dolayısı ile ilgili içtihat eserleri anılmıştır. (sh. 33).

VI. — **İçtihat yayımlayan Dergiler** kısmında notlu veya notsuz karar yayımlayan dergiler gösterilmiştir.

Nazariyat Kaynakları başlıklı kesimde önce **şerhler** (Türkçe ve tercüme olarak ikiye ayrılmıştır), sonra **Sistemantik eserler** (keza Türkçe ve tercüme olarak ikiye ayrılmıştır), daha sonra **Monografiler** (esas itibarile Türkçe olanlar) gösterilmiştir. En son olarak **Makaleler** kaydedilmiştir. Müellifler bu münasebetle **Katalog**, **Fihrist**, ve **Bibliyografyalar** da göstermek suretile hizmette bulunmuşlardır. Bilhassa **Prof. Hırşin Türk Hukuk** neşriyatı bibliyografyası (1934 - 1940). İstanbul 1941. (İstanbul Huk. Fak. dergisine ilâve olarak neşredilmiştir) ve Prof. F. H. Saymen'in neşrettiği **TÜRK HUKUK KRONİĞİ** (1943 - 1950) zikredilmiştir. Bu iki eserin temin ettiği muazzam fayda her hukukçu tarafından ancak şükranla anılır. İlmî çalışmanın ilk şart ve malzemesi bu iki eserle sağlanmıştır denilirse mübalâğa edilmez sanıyorum. Çalışma metodu (42 - 66) son derece istifadeli öğütler ve örneklerle doludur tamamen tatbik edilmesi şarttır.

II. ci KISIMDA MESELELER yer almıştır. Gayet istifadeli olan bu kısmında önce cevaplandırılan meseleler sıralanmıştır. Burada Hukukî muamelelerin tavsifi ile ilgili iki mesele, akdin inikadı, müvazaa (inançlı muamele, kanuna karşı hile), müvazaa - namı müstear, hakkın suiistimali, temsil - hile - alacağın temliki, haksız fiil - müteselsil mesuliyet, cismanî zarar, haksız fiil - akdî mesuliyet - ev reisinin mesuliyeti, haksız iktisap, müteselsil borç - cezaî şart - şart üzerine 10 mesele yer almıştır. Çok güzel seçilmiş, pedagojik usule uygun bir surette tertiplenmiş ve çok güzel tahlil ve münakaşa edilmiş olan bu meselelerin öğretici değeri meydandadır. Cevaplandırılacak olan meselelerde de suallerin tebarüz ettirilmesi takip edilecek metodu gösterme bakımından faydalı olmuştur.

III. cü KISIMDA İÇTİHATLAR yer almıştır. Bu kısımda önce **incelenmiş** içtihatları görüyoruz (mesele tarzında ve tahlil tarzında başka tabirle kronik tarzında). 113 - 193 sh. tam seksen sahife tutan bu kısım esere ilmî bir müracaat kitabı mahiyeti verecek derecede zengin ve özlüdür. Bu kısmın ikinci bölümünde mesele halinde ve tahlil tarzında incelenecek içtihatlarla da yer verilmiştir (sh. 196 - 228).

IV. cü KISIM İstanbul Hukuk Fakültesinde yaz ve güz döneminde sorulan **imtihan suallerine** ayrılmıştır. Birinci kısımda cevaplı sualler, ikinci kısımda cevapsız sualler yer almıştır. (229 - 291). Talebenin yetiştirilmesi için bu suallerin değeri büyüktür. Bir bakıma genç kalemlerin tahlili denebilir. İçinde çok dikkatî çekenler var.

Netice olarak bu eserin bütün hukuk talebelerini olduğu kadar hukukla ilgili herkesi şiddetle alâkadar edeceğini, kütüphanemizin şiddetle hissedilen bir boşluğunu doldurduğunu ifade etmek isteriz.

F. ARIK